

Zadkine is een heijend beeldhouwer. Zijn persoonlijkheid is veelkantig: zijn kunst, rijk aan invloeden en even rijk aan invallen. Zijn landgenoot Chagall gebruikt als schilder de mogelijkheden van zijn tijd om zijn verhaal, zijn menselijk verhaal, te schilderen. Zadkine doet dat ook. Zeer open voor de cubistische vondsten, vaardig in het gebruiken van pure ruimteloedende middelen, is de grondslag van zijn schepende emotie, van zijn visie, toch de mens en niet de statische mens, maar de mens in zijn drama. Zadkine is een bewegene, een gemiddelde. Hij duwt het onmogelijke aan. Hij kiest — maar van kiezen is nauwelijks sprake — hij wordt getrokken naar buiten-beeldhouwkunstige motieven. Want de plastische waarden van « teneur », « labyrint », liggen niet voor de hand. En wie zal als beeldhouwer het ontstaan van vormen boeteren? Een ontstaan, dat een proces, een groei-strijd, een beweging is, een vloeiend, ademend, brandend gebeuren. Een struise, uitbreken, dat nauwelijks een stollen toelaat.

Hij droeg een beeld op van Rodin — en ik begrijp dat, hoe ver Rodin's werk ook verwijderd ligt van deze vormtaal, Want Rodin, de boeterder, de dramatische, de menselijk bewegene, die Balzac deed oprizen als een visioen, moet in Zadkine een diep verstaander vinden. Zadkine is hurock van wezen en ook dit komt overeen met het dramatisch-bewogene. Hij kent geen gefixeerde wereld. De ruimte betekent voor hem niet een onzijdig groot stilstaand heeal, waarin hij het teken opricht van een stille, langzame, architectonische beeldhouwkunst.

Menig werk van hem lijkt eer een onvlotende doortocht, een openhoud, een tydelijk zichtbaar worden van een grote onzichtbare tocht naar de oaeindigheid. Hij beeldhouwt niet in de oude zin van het woord, door af te

neuzen, aldoor weg te nemen, totdat de vorm gevonden is. Zadkine heeft een schrijfvoor in de ruimte. De ruimte loerat, behoert die schrijver, niet als een plastische volte, maar als een onzichtbare macht van het ledige. Gij kunt niet beter doen, na van beeld tot beeld Zadkine in u opgenomen te hebben, dan even naar boven in het museum te lopen, waar beelden van Maillol, Bourdelle, Réecker, Despiau e.a. bijeen staan. Dan wordt het in één duidelijk, hoe anders Zadkine werkt. De beelden der 19de eeuw zijn zware, rijpe, gesloten vormen, die als vruchten uit een denksbeeldige ruimte zijn gevallen. Bij Zadkine, dat wij zeggen bij een deel van zijn werk, is het geslotene opgeheven. Het is doorboord. Het helle berekent daar veel; het opene is er de destructieve kracht voor het geslotene en volle.

Zijn ontwikkeling, kent verzelingen, pernoelen van duidelijke overgang, waarin iets tweedachtigs is. De wijze, waarop hij van het holle overgaat naar het holle, is niet overal vrij van moeilijkheden. Maar zodra hij zijn schriftuur geheel beheert, dan is het ontzaglijk, hoe hij het opene weet op te roepen met een drift van korte en lange, dunne en dikke, plate en bolle figuren, die geen vormen op zichzelf zijn, maar die tezamen de elementen zijn, die zijn visie verwezenlijken. Hij maakt soms linsen, hij schrijft met plate vlakken, met banden, met cartige en golvrnde linnen. Hij grijpt soms van twee kanten tegelijk elementen, die met elkaar contrasteren. Het komt van rechts en het komt van links en hij bundelt dan met een gemale greep tezamen, positief en negatief, met een vaart en een drift, die het moment hoog opvoeren en deze wonderlijke ruimteschijnuur alle spanning van het tijdelijke geven. Het kan zo in elkaar vallen, het is een aerobatisch, die iets vervoerends en angstigs heeft. Zo heeft